

УДК 343.132

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-21

**Вікторія
РОГАЛЬСЬКА**®
кандидат
юридичних наук,
доцент

**Вадим
БОЛГАРЕНКО**
курсант

*(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Досліджено особливості проведення обшуків на деокупованих територіях в умовах воєнного стану, що є актуальною темою в умовах сучасних конфліктів та процесу реінтеграції. Розглянуто процесуальні та організаційні аспекти проведення обшуків, а також виклики, з якими стикаються органи правопорядку, зокрема Національна поліція України, під час виконання цих завдань. Висвітлено та проаналізовано основні чинники забезпечення особистої безпеки правоохоронців під час проведення обшуку, взаємодію між практичними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України, а також конкретні випадки проведення обшуків на деокупованих територіях в умовах воєнного стану, що дозволяє виявити нагальні проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Ключові слова: обшук, деокуповані території, воєнний стан, особиста безпека, взаємодія, правомірність, судова практика.

Постановка проблеми. У сучасних умовах конфліктів та процесу реінтеграції органи правопорядку стикаються з низкою викликів, що ускладнюють виконання завдань, котрі стоять перед ними, зокрема проведення процесуальних дій на деокупованих територіях в умовах воєнного стану. За інформацією Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, силами Збройних Сил України протягом 2022–2023 років було деокуповано майже 2,8 тис. населених пунктів у більш ніж 160 територіальних громадах Донецької, Луганської, Житомирської, Запорізької, Київської, Миколаївської, Харківської, Херсонської, Чернігівської, Сумської та Одеської областей [1]. Після деокупації попит на розслідування кримінальних правопорушень, що були вчинені на цих територіях, значно зріс. Так, за інформацією Херсонської обласної прокуратури, за 2023 р. обліковано 21 189 кримінальних правопорушень. З них 824 – проти основ національної безпеки України та 12 968 – проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [1]. Під час розслідування вищезазначених правопорушень органи досудового розслідування проводять на деокупованих територіях значну кількість процесуальних дій, зокрема і обшуків. Так, станом на 13.09.2024 до слідчих суддів судів Херсонської області після деокупації було подано 196 клопотань на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи [2]. Проведення вищезазначеної слідчої (розшукової) дії на деокупованих територіях є складним і багатограним завданням, що вимагає ретельного підходу та врахування численних факторів, зокрема забезпечення особистої безпеки правоохоронців та інших учасників кримінального процесу в умовах воєнного стану, що наразі є не лише одним із ключових завдань для правоохоронної системи, а і

© В. Рогальська, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6265-0469>

viktoria.rohalska@dduvs.edu.ua

© В. Болгаренко, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-5550-0228>

Vbolharr@gmail.com

суттєвим викликом в реаліях сьогодення, оскільки на деокупованих територіях можуть залишатися небезпечні предмети, як-от міни та інші вибухові пристрої, що становлять загрозу для життя та здоров'я. Крім того, координація дій між різними підрозділами органами правопорядку, а також взаємодія з громадськістю, іншими державними та недержавними структурами є критично важливими чинниками для успішного проведення обшуків, відсутність яких може спричинити неефективність проведення зазначеної процесуальної дії. Відсутність на сьогодні чітких правових норм та регламентів, що регулюють проведення обшуків у специфічних умовах на деокупованих територіях призводить до неоднакового розуміння цих норм правозастосовувачами, порушень прав людини під час їх реалізації і, як наслідок, до визнання отриманих доказів недопустимими. Саме тому, на нашу думку, є вкрай необхідним розроблення та впровадження спеціалізованих правових актів щодо порядку проведення окремих процесуальних дій, зокрема обшуків, котрі будуть враховувати особливості таких територій та умови воєнного стану.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Дослідженню актуальних проблем проведення обшуків присвячено значну кількість праць. Із-поміж останніх досліджень слід виокремити монографію О. Смірнова та Г. Тетерятник, у якій авторами було ґрунтовно розглянуто підстави та процесуальний порядок проведення обшуків, у тому числі в умовах воєнного стану [3]; однак у вищезазначеній роботі поза увагою залишилися питання щодо особливостей проведення вищезазначеної слідчої (розшукової) дії (далі – СРД) на деокупованих територіях. Натомість у працях Т. Фоміної здійснюється аналіз роботи правоохоронних органів саме на деокупованих територіях, проте розглядаються інші процесуальні дії, а не обшук [4].

Метою статті є новий науковий результат щодо особливостей проведення обшуків на деокупованих територіях в умовах воєнного стану, висвітлення проблемних питань та розроблення пропозицій щодо шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 64 Конституції України [5] в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод людини і громадянина із зазначенням строку дії цих обмежень. У ст. 3 Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 [6], яким введено воєнний стан в Україні, визначено, що на період дії правового режиму воєнного стану можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України. Обмеження цих прав і свобод має бути здійснено з дотриманням вимог Конституції України та законів України. Зокрема, були внесені зміни до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [7], що стосуються порядку проведення обшуку. Так, зокрема, було введено екстраординарний порядок надання дозволу на проведення обшуку, згідно з яким останній може здійснюватися на підставі постанови керівника органу прокуратури, якщо відсутня об'єктивна можливість виконанням слідчим суддею повноважень, передбачених ст. 234 КПК України, в умовах воєнного стану (ч. 2 ст. 615 КПК України) [8]. Зміни, внесені до зазначеної норми відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27.07.2022, врегульовують механізм реалізації цих повноважень: такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим із прокурором [9-10]. Також було змінено час проведення обшуку та дозволено його здійснювати у нічний час (із 22:00 до 06:00). Крім того, враховано, що в цей період фізична присутність адвоката може бути ускладнена, тому передбачено можливість його дистанційної участі за допомогою технічних засобів. Зміни в КПК України також дозволяють на сьогодні проводити обшук без участі понятих у випадку загрози для їхнього життя чи здоров'я. Проте усі дії та результати обов'язково повинні бути зафіксовані безперервним відеозаписом, протокол обшуку має бути складений протягом не більш ніж 72 години.

Що стосується окремого процесуального порядку проведення обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану, то на сьогодні він відсутній; є декілька розроблених алгоритмів дій, зокрема, від Головного слідчого управління Національної поліції України, щодо проведення низки процесуальних дій на деокупованих територіях [7; 8], однак порядок проведення обшуку ними наразі не врегульований. Спираючись на вже існуючі алгоритми, нами було запропоновано такий алгоритм дій проведення обшуку

на деокупованих територіях в умовах воєнного стану.

Першим етапом алгоритму є визначення доцільності проведення саме обшуку та отримання дозволу на його проведення.

У разі визначення необхідності виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, що було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб слідчий або дізнавач повинен звернутися або до слідчого судді, або до керівника відповідного органу прокуратури з клопотанням, погодженим із прокурором, про проведення обшуку житла чи іншого володіння особи.

Суб'єкт надання дозволу на проведення обшуку буде залежати від об'єктивної можливості виконанням слідчим суддею своїх повноважень. У разі його відсутності такі повноваження здійснюються керівником органу прокуратури. Зважаючи на те, що зазначені повноваження є делегованими, а вимоги щодо спеціальної форми клопотань відсутні, доходимо висновку, що такі клопотання мають відповідати формі та змісту, передбаченим для клопотань, із якими слідчий, прокурор звертаються до слідчого судді для прийняття процесуальних рішень, наведених у абз. 1 п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України. Відповідно до абз. 2 п. 2 ч. 1 ст. 615 та ст. 110 КПК України рішення керівника відповідного органу прокуратури виносяться у формі постанови, у мотивувальній частині якої міститься інформація, характерна для вступної, мотивувальної та резолютивної частин відповідних ухвал. Мотивувальна частина такої постанови має містити обґрунтування правомірності здійснення керівником відповідного органу прокуратури повноважень слідчого судді, тобто обґрунтування того факту, що відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею цих повноважень. Постанова затверджується підписом керівника органу прокуратури та печаткою відповідного органу. Звертаємо увагу, що Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» від 15 березня 2022 р. вперше передбачив виготовлення у разі необхідності оригіналу кримінального процесуального рішення – постанови слідчого, прокурора – в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису службової особи, яка прийняла відповідне процесуальне рішення, або створення його з використанням Інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування відповідно до ст. 106-1 КПК України [9; 10].

Окрім того, під час визначення доцільності проведення обшуку необхідно враховувати специфіку кожної ситуації, рівень загрози та можливі наслідки, адже в умовах обмежених ресурсів та високого рівня небезпеки на деокупованих територіях раціональне використання ресурсів, мінімізація ризиків та забезпечення безпеки усіх учасників є ключовими чинниками. На сьогодні значна частина проблем щодо роботи правоохоронних органів на деокупованих територіях пов'язана з реальною небезпекою для життя і здоров'я їх працівників. Постійні артилерійські обстріли, ракетні та авіаційні удари, велике скупчення людей створюють перешкоди як для проведення процесуальних дій із метою документування злочинів, так і для проведення подальших СРД, спрямованих на розслідування вказаних злочинів. Цей аспект повинен бути обов'язково врахований при визначенні доцільності проведення обшуку та потребує попередніх консультацій із військовими щодо можливості та необхідності перебування в тих чи інших місцях, адже велике скупчення людей або мобільних телефонів може привернути до себе увагу розвідки ворожих підрозділів. Також слідчим, дізнавачам необхідно враховувати певні складнощі, що виникають під час обшуку та вилученні об'єктів, а саме: тривалість і трудомісткість процесу їх опису; велику кількість фрагментів залишків вибухових пристроїв, що істотно ускладнюють виявлення та вилучення речових доказів; значні відстані, на які під час вибуху на відкритій місцевості розлітаються фрагменти; наявність потерпілих, які потребують екстреної допомоги та евакуації; наявність вибухонебезпечних предметів; необхідність термінового проведення невідкладних аварійно-відновлювальних робіт; несприятливі погодні умови (при обшуку на відкритій місцевості) [11].

На цьому етапі важливо пам'ятати про відмінність огляду від обшуку та не допускати підміну цих СРД. На жаль, існує сумнозвісна практика, коли працівники правоохоронних органів здійснюють замість обшуку огляд місця події. Підставою для

проведення огляду місця події є інформація про вчинення кримінального правопорушення, зафіксована у визначеній процесуальній формі. Без такої інформації проведення огляду місця події не допускається. Ця позиція відображена у постанові Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 740/5066/15-к від 07.06.2018 [12]. Спільним між обшуком і оглядом є пошук і виявлення об'єктів, що мають доказове значення у кримінальному провадженні. Водночас обшук, на відміну від огляду, має примусовий характер, що виявляється у можливості проведення обстеження житла або іншого володіння особи, а також особистого обшуку без згоди особи, всупереч її волі, зі втручанням у сферу її інтересів. Як і під час обшуку, під час огляду для участі у цій дії можуть бути запрошені потерпілий, підозрюваний, захисник, законний представник та інші учасники кримінального провадження. Для отримання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий або прокурор можуть запросити фахівців для участі в огляді (обшуку). Форма фіксації для СРД однакова – це складання відповідного протоколу, до якого, у разі необхідності, вносяться заяви, зауваження, заперечення осіб, у присутності яких відбувалися дії. Під час огляду слідчий, прокурор або за їхнім дорученням спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, оглядати та вилучати речі і документи, але лише ті, що мають значення для кримінального провадження. Так само, як і під час проведення обшуку, слідчий або прокурор мають право заборонити будь-якій особі залишати місце огляду до його завершення та здійснювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду. Саме тому вважаємо, що необхідно визначитись на цьому етапі, яка саме процесуальна дія буде проводитись, а також чи є підстави для проведення саме обшуку.

Другим етапом є підготовка до проведення обшуку, що охоплює:

– оцінку ситуації та ризиків. Важливо врахувати, наскільки ситуація викликає резонанс у суспільстві, чи може операція бути ризикованою, а також визначити рівень проведення операції та ступінь залучення різних спецслужб. Розробити безпечні маршрути для входу та виходу з об'єкта. Це допоможе мінімізувати ризики для учасників обшуку. Використовувати методи SWOT-аналізу для оцінки сильних та слабких сторін, можливостей та загроз. Розробити кілька сценаріїв розвитку подій та відповідні плани дій. Це дозволить бути готовими до різних варіантів розвитку ситуації. В умовах бойових дій перед виїздом на обшук слідчому рекомендується підготувати маршрут, вивчити рельєф місцевості та забезпечити безпеку членів групи і супровід. Інформацію про розташування військових об'єктів, зони активних бойових дій, мінні загрози тощо можна отримати від військового командування на місці дислокації. Практика свідчить, що працівники поліції узгоджують можливість проведення СРД із командуванням відповідних військових підрозділів [13]. Слід проводити спільні навчання для покращення взаємодії, що дозволить учасникам краще зрозуміти методи роботи одне одного та підвищить ефективність спільних дій. Якщо ситуація є високоризиковою, необхідно проаналізувати, які контррозвідальні заходи можуть знадобитись, які служби слід залучити. Встановити локацію, провести спостереження за нею за допомогою оперативних працівників, за потреби здійснити розмінування, підключити до цього етапу служби безпеки та саперів для аналізу та контролю локації, встановлення входів і виходів із локації тощо. Це допоможе виявити потенційні ризики та розробити стратегії для їх мінімізації. Розробити кілька сценаріїв розвитку подій та відповідні плани дій. Це дозволить бути готовими до різних варіантів розвитку ситуації. Крім того, слід використовувати сучасні технології, такі як дрони, тепловізори та інші засоби, для підвищення ефективності. Це дозволить отримати додаткову інформацію та підвищити точність дій. Регулярно проводити тренінги з використання нового обладнання;

– запобігання витоку інформації. На деокупованих територіях, що знаходяться близько до лінії фронту, існує значний ризик витоку інформації та відстеження дій правоохоронних органів. Це обумовлено як географічною близькістю до зони бойових дій, так і наявністю ворожих агентів та колаборантів поміж місцевого населення. Постійна загроза артилерійських обстрілів та диверсійних дій, а також висока ймовірність проникнення ворожих агентів на територію створюють додаткові ризики. Місцеві жителі, які співпрацюють із ворогом, можуть передавати інформацію про дії правоохоронних органів, використовуючи сучасні засоби зв'язку для передачі даних. Використання дронів та інших технічних засобів для спостереження за діяльністю правоохоронних органів, а також перехоплення радіо- та телефонних розмов також становлять серйозну загрозу. Для мінімізації цих ризиків необхідно вести агентурну роботу поміж місцевого населення для

виявлення колаборантів та ворожих агентів, а також використовувати подвійних агентів для дезінформації ворога. Постійний моніторинг та аналіз інформаційних потоків, використання засобів радіоелектронної боротьби для перешкоджання ворожим засобам зв'язку є важливими контррозвідальними заходами. Маскування діяльності правоохоронних органів, включно з використанням цивільного одягу та транспорту для пересування, а також організацією фіктивних операцій для відволікання уваги ворога, допомагає зберегти безпеку. Захист інформації шляхом використання шифрування для передачі важливої інформації та обмеження доступу до конфіденційної інформації серед особового складу також є критично важливими заходами. Крім того, слід виключити наявність співробітників на локації, а також пересування містом у великих групах, у формі або тактичному одязі. Слід використовувати спеціалізовані програми для обміну інформацією в реальному часі, як-от захищені месенджери або системи управління проєктами. Прикладами успішного застосування цих заходів є виявлення кількох ворожих агентів на деокупованих територіях Харківської області у 2022 р. завдяки роботі подвійних агентів, які передавали дезінформацію ворогу. У 2023 р. на деокупованих територіях Херсонської області правоохоронні органи використовували цивільний транспорт для пересування, що дозволило уникнути ворожих обстрілів та зберегти життя особового складу. Крім того, працівники практичних підрозділів поліції вже зараз перебувають у цивільній формі одягу, що також створює додаткове ускладнення для вистежування знаходження відділень поліції. Також у 2023 р. на деокупованих територіях Донецької області було успішно проведено операцію з перехоплення ворожих дронів, що дозволило запобігти витоку інформації про місцезнаходження українських військових підрозділів. Загалом для забезпечення безпеки на деокупованих територіях необхідно застосовувати комплексний підхід, що передбачає агентурну роботу, контррозвідальні заходи та маскування діяльності правоохоронних органів. Це дозволить мінімізувати ризики витоку інформації та забезпечити ефективну роботу правоохоронних органів у складних умовах, зокрема під час проведення обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану. У контексті проведення обшуків на деокупованих територіях важливо враховувати рівень загрози та потенційні ризики, пов'язані з конкретними особами та ситуаціями. Наприклад, якщо йдеться про дрібне правопорушення, підготовка до обшуку може бути меншою. Однак якщо мова йде про колабораціоніста, який може становити серйозну загрозу, наприклад, через передачу інформації ворогу, що може, у свою чергу, призвести до атак дронів на працівників поліції, підготовка до обшуку повинна бути значно ретельнішою. Зокрема, у випадках, коли існує ризик витоку інформації, що може загрожувати життю учасникам обшуку або успішному проведенню операції, необхідно вжити додаткових заходів безпеки, як-от: попереднє отримання розвідальної інформації, координація з військовими підрозділами, використання спеціального обладнання для виявлення та нейтралізації загроз. Таким чином, підхід до проведення обшуків на деокупованих територіях повинен бути гнучким і враховувати специфіку кожної ситуації, рівень загрози та можливі наслідки. Це дозволить ефективно використовувати ресурси та мінімізувати ризики для всіх учасників процесу;

– забезпечення безпеки проведення. Усі учасники обшуку повинні бути забезпечені належним захисним спорядженням, зокрема бронежилетами, шоломами та іншими засобами індивідуального захисту. Дозволяється проводити обшук виключно після підтвердження відповідними спеціалістами (вибухотехніками/саперами) відсутності небезпечних вибухових матеріалів на території місця проведення обшуку відповідно до положень наказу Міністерства внутрішніх справ України від 19.08.2019 № 691 «Про затвердження Інструкції про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України» [14].

Наступним етапом є безпосереднє проведення обшуку. Проведення обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану повинно здійснюватися відповідно до загального порядку, передбаченого ст. 236 КПК України, та, у разі необхідності, з урахуванням ст. 615 КПК України. Відповідно до ст. 223 КПК України особа, яка проводить процесуальну дію, повинна забезпечити безпеку для всіх її учасників. В умовах воєнного стану це є гострою проблемою, особливо на деокупованих територіях, де лінія фронту знаходиться досить близько до місця проведення процесуальної дії. Наразі однією з нагальних проблем є забезпечення безперервності відеофіксації під час проведення обшуку в тих випадках, коли оголошується сигнал повітряної тривоги, та у випадках

повторного обстрілу. На нашу думку, така ситуація потребує уваги законодавця та внесення відповідних змін до КПК України, адже неврегульованість зазначеного питання в кримінальному процесуальному законодавстві може стати причиною визнання отриманих доказів недопустимими через порушення процесуального порядку проведення процесуальної дії, а саме – незабезпечення слідчим безперервності відеофіксації проведення обшуку. Забезпечення безпеки учасників обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану має стати пріоритетом. Із цією метою слід врахувати вимоги міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевських конвенцій із додатковими протоколами, Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 [15] та Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [16].

Висновки. Вищезазначене дозволяє дійти таких висновків: 1) порядок проведення обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану має свої процесуальні та організаційні особливості; 2) наразі відсутній алгоритм дій для працівників органів Національної поліції України щодо проведення таких видів обшуків; 3) на підставі існуючих алгоритмів щодо проведення процесуальних дій на деокупованих територіях запропоновано такий алгоритм проведення обшуку на деокупованих територіях в умовах воєнного стану: а) визначення доцільності проведення обшуку та отримання дозволу на його проведення; б) підготовка до проведення обшуку, що охоплює оцінку ситуації та ризиків, запобігання витоку інформації, а також забезпечення безпеки проведення; в) безпосереднє проведення обшуку; 4) запропоновано нормативно врегулювати питання щодо винятків забезпечення безперервності відеофіксації під час обшуку в умовах воєнного стану, коли це безпосередньо впливає на безпеку учасників СРД.

Список використаних джерел

1. «Попит на судову послугу після деокупації міста Херсона та Херсонської області перевершив очікування» – голова Херсонського апеляційного суду Олександр Коровайко. *PRAVO.UA*. URL : <https://pravo.ua/popyt-na-sudovu-posluhu-pislia-deokupatsii-mista-khersona-ta-khersonskoi-oblasti-perevershyv-ochikuvannia-holova-khersonskoho-apeliatsiinoho-sudu-oleksandr-korovaiko/>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/>.
3. Смірнов О. С., Тетерятник Г. К. Обшук у кримінальному провадженні : монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 208 с.
4. Фоміна Т. Г. Тенденції та перспективи здійснення кримінального провадження після деокупації. *Злочинність і протидія їй в умовах війни та у повоєнній перспективі: міждисциплінарна панорама : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Вінниця, 19 квіт. 2024 р.) / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 643–647.
5. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
8. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14.04.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#n45>.
9. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г. та ін. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України (станом на 30 грудня 2022 року). 4-е вид. Дніпро ; Львів ; Одеса ; Харків, 2022. 82 с. URL : https://www.researchgate.net/publication/366684199_Glovuk_I_Droz dov_O_Teteratnik_G_Fomina_T_R ogalska_V_Zavtur_V_Osoblivij_rezim_dosudovogo_rozsliduvanna_sudovogo_rozgladu_v_umovah_voe nnogo_stanu_naukovo-prakticnij_komentar_Rozdilu_IX-1_Kriminalnogo_pr.
10. Здійснення досудового розслідування слідчими Національної поліції : навч.-практ. посібник / авт. кол. Дніпро ; Київ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; «7БЦ», 2023. 512 с.
11. Клименко І. В., Цуцкірідзе М. С., Гловюк І. В. та ін. Розслідування воєнних злочинів і пов'язаних з війною кримінальних правопорушень: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : наук.-практ. посібник до 30-річчя Харків. нац. ун-ту внутр. справ / за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-е вид., доп. та перероб. Харків : Право, 2024. 432 с.
12. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 740/5066/15-к від 07.06.2018. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/74598730?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01&_ga=2.

93465373.148563331.1726250224-

1460129772.1726250224#_gl=1*8wlisy*_gcl_au*MjIyMDE2NjY3LjE3MjYyNTAyMjM.

13. Алгоритм дій слідчо-оперативних груп Національної поліції на звільнених від окупації територіях з документування воєнних злочинів (на прикладі звільнених територій Київської області). Головне слідче управління Національної поліції України. URL : <https://drive.google.com/file/d/11Cn7drDDDsZDuEmdnPpRKABXnKCIVjDr/view>.

14. Про затвердження Інструкції про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.08.2019 № 691. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>.

15. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

16. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

Submitted 02.12.2024

Admitted 09.12.2024

References

1. «Popyt na sudovu posluhu pislia deokupatsii mista Khersona ta Khersonskoi oblasti perevershyv ochikuvannia» – holova Khersonskoho apeliatsiinoho sudu Oleksandr Korovaiko [Demand for judicial services after the de-occupation of the city of Kherson and Kherson region exceeded expectations – Chairman of the Kherson Court of Appeal Oleksandr Korovaiko]. *PRAVO.UA*. URL : <https://pravo.ua/popyt-na-sudovu-posluhu-pislia-deokupatsii-mista-khersona-ta-khersonskoi-oblasti-perevershyv-ochikuvannia-holova-khersonskoho-apeliatsiinoho-sudu-oleksandr-korovaiko/>. [in Ukr.].

2. *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/>. [in Ukr.].

3. Smirnov, O. S., Teteriatnyk, H. K. (2023) Obshuk u kryminalnomu provadzhenni : monohrafiia [Search in criminal proceedings]. Odesa : Vydavnytstvo «furydyka». 208 p. [in Ukr.].

4. Fomina, T. H. (2024) Tendentsii ta perspektyvy zdiisnennia kryminalnogo provadzhennia pislia deokupatsii [Trends and prospects of criminal proceedings after de-occupation]. *Zlochynnist i protyidiia yii v umovakh viiny ta u povoiennii perspektyvi: mizhdystsypinama panorama : zb. tez dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 19 kvit. 2024 r.) / MVS Ukrainy ; Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; Kryminol. asots. Ukrainy. Vinnytsia : KhNUVS*, pp. 643–647. [in Ukr.].

5. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] vid 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>. [in Ukr.].

6. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. [in Ukr.].

7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].

8. Pro vnesennia zmin do Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia poriadku zdiisnennia kryminalnogo provadzhennia v umovakh voiennoho stanu [On amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the improvement of the procedure for criminal proceedings under martial law] : Zakon Ukrainy vid 14.04.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#n45>. [in Ukr.].

9. Hloviuk, I., Drozdov, O., Teteriatnyk, H. ta in. (2022) Osoblyvyi rezhym dosudovoho rozsliduvannia, sudovoho rozghliadu v umovakh voiennoho stanu: naukovopraktychnyi komentar Rozdil IX-1 Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy (stanom na 30 hrudnia 2022 roku) [Special regime of pre-trial investigation, court proceedings under martial law: scientific and practical commentary on Section IX-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (as of December 30, 2022)]. 4-e vyd. Dnipro ; Lviv ; Odesa ; Kharkiv. 82 p. URL : https://www.researchgate.net/publication/366684199_Glovuk_I_Drozdov_O_Teteratnik_G_Fomina_T_Rogalska_V_Zavtur_V_Osoblivij_rezim_dosudovogo_rozsliduvanna_sudovogo_rozgladu_v_umovakh_voennogo_stanu_naukovopraktychnij_komentar_Rozdil_IX-1_Kryminalnogo_pr. [in Ukr.].

10. Zdiisnennia dosudovoho rozsliduvannia slidchymy Natsionalnoi politsii [Conducting pre-trial investigations by investigators of the National Police] : navch.-prakt. posibnyk / avt. kol. Dnipro ; Kyiv : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; «7BTs», 2023. 512 p. [in Ukr.].

11. Klymenko, I. V., Tsutskiridze, M. S., Hloviuk, I. V. ta in. (2024) Rozsliduvannia voiennykh zlochiniv i poviazanykh z viinoiu kryminalnykh pravoporushen: kryminalno-pravovi, kryminalni protsesualni ta kryminalistychni aspekty [Investigation of war crimes and war-related criminal offenses: criminal law, criminal procedural and forensic aspects] : nauk.-prakt. posibnyk do 30-richchia Kharkiv. nats. un-tu vnutr. sprav / za zah. red. V. V. Sokurenka ; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. 2-e vyd., dop. ta pererob. Kharkiv : Pravo. 432 p. [in Ukr.].

12. Postanova Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu u spravi № 740/5066/15-k vid 07.06.2018 [Resolution of the Second Judicial Chamber of the Cassation

Criminal Court of the Supreme Court in case No. 740/5066/15-k dated 07.06.2018]. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/74598730?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01&_ga=2.93465373.148563331.1726250224-1460129772.1726250224#_gl=1*8wlsy*_gcl_au*MjlyMDE2NjY3LjE3MjYyNTAyMjM. [in Ukr.].

13. Alhorytm dii slidcho-operatyvnykh hrup Natsionalnoi politsii na zvilnenykh vid okupatsii terytoriiakh z dokumentuvannia voiennykh zlochyniv (na prykladi zvilnenykh terytorii Kyivskoi oblasti) [Algorithm of actions of investigative-operational groups of the National Police in territories liberated from occupation for documenting war crimes (using the example of the liberated territories of the Kyiv region)]. Holovne slidche upravlinnia Natsionalnoi politsii Ukrainy. URL : <https://drive.google.com/file/d/11Cn7drDDDZDuEmdnPrRKABXnKCIVjDr/view>. [in Ukr.].

14. Pro zatverdzhennia Instruksii pro povodzhennia z vybukhovymy materialamy v orhanakh i pidrozdilakh Natsionalnoi politsii Ukrainy ta pidrozdilakh Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy [On approval of the Instructions on handling explosive materials in bodies and units of the National Police of Ukraine and units of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 19.08.2019 № 691. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text>. [in Ukr.].

15. Zhenevska konventsiia pro zakhyst tsyvilnoho naselennia pid chas viiny [Geneva Convention on the Protection of Civilian Persons in Time of War] vid 12 serpnia 1949 r. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text. [in Ukr.].

16. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy [On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 15.04.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Viktoriia Rohalska, Vadym Bolharenko. Peculiarities of conducting a search in de-occupied territories under martial law. This article deals with comprehensive study of the peculiarities of conducting searches in de-occupied territories, a topic of significant relevance in the context of modern conflicts and reintegration processes. The paper meticulously examines the legal, organizational, and practical aspects of conducting searches, as well as the multifaceted challenges faced by law enforcement agencies in performing these critical tasks.

The article delves into the legal frameworks governing searches, highlighting the necessity for strict adherence to legal norms to ensure the legitimacy of the operations. It also explores the organizational strategies required to effectively plan and execute searches, emphasizing the importance of coordination among various law enforcement units and the integration of intelligence and operational data.

A significant portion of the study is dedicated to the practical aspects of conducting searches, including the tactical approaches and methodologies employed by law enforcement officers. The article underscores the importance of ensuring the personal safety of officers during searches, detailing the protective measures and protocols that need to be in place. It also discusses the interaction between different practical units of the Ministry of Internal Affairs, illustrating how effective collaboration can enhance the efficiency and safety of search operations.

The analysis of specific cases of searches in de-occupied territories provides valuable insights into the typical problems encountered during such operations. These case studies highlight the common challenges, such as resistance from local populations, the presence of unexploded ordnance, and the difficulties in securing reliable evidence. The article proposes practical solutions to these problems, offering recommendations for improving the effectiveness and safety of search operations.

Furthermore, the article addresses the critical issue of interaction with the local population, emphasizing the need for building trust and cooperation to facilitate smoother operations. It also examines the procedures for ensuring a robust evidence base, detailing the methods for collecting, preserving, and documenting evidence to support legal proceedings. The importance of thorough documentation of search results is highlighted, with a focus on maintaining continuous video recording to ensure transparency and accountability, even in the face of potential threats such as missile strikes or air raids.

In conclusion, this article provides a detailed and nuanced examination of the complexities involved in conducting searches in de-occupied territories. It offers a comprehensive overview of the legal, organizational, and practical considerations, along with actionable recommendations for law enforcement agencies. The insights gained from this study are intended to enhance the effectiveness, safety, and legality of search operations in challenging environments.

Keywords: *search, de-occupied territories, martial law, personal security, interaction, legality, judicial practice.*